

Magdalena Śmiglak-Krajewska, Małgorzata Just

Katedra Finansów i Rachunkowości
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Inwestycje rzeczowe w gospodarstwach rolnych w województwie wielkopolskim w latach 2009–2011¹

Wstęp

Inwestycje są niezwykle ważne dla gospodarstw rolnych, ponieważ mogą przyczynić się do zwiększenia ich potencjału w przyszłości. Istotny wpływ na potencjał gospodarstw ma powiększanie zasobów środków trwałych lub podniesienie ich jakości. Wyposażenie gospodarstw rolnych w nowoczesne maszyny i urządzenia techniczne umożliwia stosowanie nowych technologii, które z kolei zwiększają wydajność produkcji i obniżają jej koszty, co przyczynia się do poprawy sytuacji ekonomicznej gospodarstw. Inwestycje jednak często są kosztowne i wymagają zaangażowania kapitału własnego lub obcego. Niezwykle ważnym i trudnym etapem dla osób inwestujących jest wybór właśnie takiej inwestycji, która w przyszłości będzie generować przychody.

Przedsięwzięcia inwestycyjne mają głównie służyć substytucji pracy żywej kapitałem, co wynika ze zmian cen kosztów czynników produkcji, wśród których największą dynamikę wykazują koszty pracy [Ziętara 2008].

Inwestycje ogólnie można scharakteryzować jako ogół czynności związanych z wydatkowaniem środków jednostki gospodarczej w celu tworzenia nowych oraz odtwarzania posiadanych środków trwałych [Gawron 1997]. Według Różańskiego [2006], przez inwestycję rozumie się najczęściej albo wydatek pieniężny, który ma przynieść dochód temu, kto podejmuje inwestycję, a więc inwestorowi (aspekt finansowy), albo proces, w którym następuje przekształcenie środków pieniężnych w inne dobra (aspekt rzeczowy). Nieodłącznym elementem, który wiąże się z inwestowaniem jest ryzyko. Inwestycja jest to takie wydatkowanie środków finansowych, w którym:

- następuje długotrwałe zawiązanie środków finansowych,

---

¹ Publikacja została przygotowana w ramach Obszaru badawczego 5 „Ekonomiczne uwarunkowania rozwoju produkcji, infrastruktury rynku i systemu obrotu, a także opłacalności wykorzystania roślin strączkowych na cele paszowe w Polsce”, program wieloletni „Ulepszenie krajowych źródeł białka roślinnego, ich produkcji, wykorzystania w paszach”.

- skala ponoszonych nakładów jest znacznie większa niż w codziennej działalności przedsiębiorstwa,
- wpływ inwestycji na przyszłe działania, ich efektywność i konkurencyjność przedsiębiorstwa jest przeważnie dłuższy.

Inwestycje można klasyfikować według różnych kryteriów, ogólnie można je podzielić ze względu na cel oraz zasięg. W literaturze przedmiotu najczęściej wyróżnia się trzy podstawowe ujęcia inwestycji [Jajuga, Jajuga 1996; Kuczowic, Kuczowic, Michalewski 2001; Różański 2006]:

- Inwestycje rzeczowe tworzące majątek rzeczowy, do którego możemy zaliczyć grunty, budynki, budowle, maszyny, rzeczowe środki obrotowe itd.
- Inwestycje finansowe (kapitałowe), które odzwierciedlają ruch pieniądza, czyli dotyczą aktywów finansowych. Obejmują one kształtujące majątek finansowy zakupy dewiz, lokowanie kapitału w formie oszczędności na rachunkach bankowych, nabycie papierów wartościowych takich jak akcje, obligacje.
- Inwestycje niematerialne i prawne, które dotyczą zakupów takich aktywów jak licencje czy znaki handlowe, wydatki na nabycie dóbr służących prowadzeniu badań, reklamy, i służą rozwojowi, a także zaspokajają potrzeby społeczne, socjalne oraz wpływają na ochronę i poprawę środowiska naturalnego. Do inwestycji niematerialnych zalicza się również wydatki na szkolenie i podnoszenie kwalifikacji, poprawę jakości produktów i usług, na wzrost wydajności pracy oraz racjonalizację i poprawę efektywności procesów gospodarczych.

Podział inwestycji rzeczowych według kryterium rodzaju wygląda następująco [Janik, Paździor 2010; Ziólkowska 2006]:

- Inwestycje odtworzeniowe to takie, które nie prowadzą do zmiany zdolności produkcyjnej przedsiębiorstwa. Decyzja o inwestycji rzeczowej powodowana jest przez zużycie majątku trwałego. Zadaniem takich inwestycji jest utrzymanie zdolności produkcyjnej na tym samym poziomie. Obecnie ze względu na szybki postęp techniczny zastąpienie zużytych środków jest ograniczone, bardzo często niemożliwe, a w niektórych przypadkach nieuzasadnione ekonomicznie.
- Inwestycje modernizacyjne są to inwestycje, które prowadzą do przebudowy maszyny w celu unowocześnienia. Realizowane są w istniejącym podmiocie, na dotychczasowej powierzchni oraz granicy, przy tej samej infrastrukturze, zabudowie. Sprawia to, że mają niepowtarzalny charakter. Dotyczą aktywów przedsiębiorstwa i sprawiają, że ich realizacja daje możliwość wzrostu efektywności przedsiębiorstwa.
- Inwestycje rozwojowe (nowe) są to inwestycje, które odpowiadają obecnemu postępowi technicznemu, powodują zmiany w przestrzennym rozmieszczeniu parku maszynowego. Charakterystyczny dla nich jest długi czas przygo-

towania oraz realizacji. Powoduje to zamrożenie środków przeznaczonych na inwestycje, odłożenie efektów inwestycji w czasie oraz wysokie ryzyko.

Podjęcie działań inwestycyjnych przez rolników jest przejawem prowadzenia działalności rynkowej. W Polsce można zaobserwować regionalne zróżnicowanie w aktywności inwestycyjnej wśród rolników. Największą wartość nakładów inwestycyjnych w ostatnich latach zanotowano w województwach mazowieckim oraz wielkopolskim. W województwie mazowieckim nakłady ogółem w latach 2009–2011 wynosiły od 532,2 do 741 mln zł, a w województwie wielkopolskim od 577 do 642,2 mln zł. W przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych największą wartością tego wskaźnika w porównaniu do średniej krajowej charakteryzowało się województwo wielkopolskie, tj. od 322,4 zł w 2010 roku do 358,8 zł w 2011 roku [Rocznik... 2011, 2012]. Występuje także zróżnicowanie kierunków inwestycji i struktury nakładów inwestycyjnych w gospodarstwach rolnych. Wyniki badania prowadzonego przez Wójcickiego i Kurek [2011] w wybranych 53 rozwojowych gospodarstwach rodzinnych o powierzchni od 8,5 do 150 ha użytków rolnych wskazują na zróżnicowanie potrzeb i możliwości inwestycyjnych w poszczególnych grupach obszarowych gospodarstw. W 2009 roku odnotowano najwyższe średnie nakłady inwestycyjne, przeliczone na ha użytków rolnych, w gospodarstwach o powierzchni 57–150 ha i o powierzchni 8–20 ha użytków rolnych. Z kolei wyniki badań przeprowadzonych przez Gołębiewską [2010] na grupie 225 gospodarstw będących w obserwacji FADN z regionu Mazowsza i Podlasia wskazują na występowanie zależności między podejmowanymi działaniami inwestycyjnymi w gospodarstwach rolnych a ich związkiem z otoczeniem. Głównymi kierunkami inwestycji w grupie gospodarstw o najsilniejszym związku z otoczeniem w latach 2000–2008 były kolejno inwestycje w ziemię, maszyny i urządzenia oraz budynki i budowle, z kolei w grupie gospodarstw o najsłabszym związku z otoczeniem przede wszystkim dokonywano inwestycji w maszyny i urządzenia, działalność związaną z ochroną środowiska oraz budynki i budowle. Gołębiewska zaobserwowała również, że w strukturze nakładów inwestycyjnych w grupie gospodarstw z regionu Mazowsza i Podlasia o najsilniejszym związku z otoczeniem w latach 2004–2007 dominowały przede wszystkim nakłady na inwestycje w budynki (42%). W strukturze nakładów na inwestycje w grupie gospodarstw o najniższym wskaźniku związku z otoczeniem przeważały natomiast udziały nakładów na inwestycje w budynki (34%) oraz maszyny i urządzenia (31%). Wyniki innych badań także wskazują na maszyny i urządzenia oraz budynki i budowle jako główne kierunki działań inwestycyjnych w gospodarstwach rolnych [Karwat-Woźniak 2005; Kusz 2008]. W związku z obserwowanym zróżnicowaniem inwestycji w gospodarstwach rolnych w niniejszym opracowaniu podjęto próbę scharakteryzowania inwestycji rzeczowych w gospodarstwach województwa wielkopolskiego w latach 2009–2011.

Materiał badawczy

Badania przeprowadzono w 2012 roku na populacji 172² gospodarstw rolnych z województwa wielkopolskiego. Dobór gospodarstw do badań był celowy, co oznacza, że świadomie typowano jednostki do próby. Jako kryteria doboru przyjęto: powierzchnię gospodarstwa – minimum 9 ha użytków rolnych i prowadzenie produkcji towarowej. Do przeprowadzenia badań wykorzystano kwestionariusz ankiety, który został sporządzony z uwzględnieniem pytań otwartych, jak i zamkniętych. Zebrane informacje zostały poddane analizie, a następnie opisane przy zastosowaniu metod statystyki.

Charakterystyka badanych przedsiębiorstw rolnych

Gospodarstwa rolne pogrupowano według łącznej powierzchni gospodarstwa, obejmującej powierzchnię gospodarstwa oraz obszar ziemi dzierżawionej (tab. 1).

Tabela 1
Charakterystyka badanych gospodarstw

Powierzchnia [ha]	Liczba gospodarstw	Produkcja		
		roślinna	zwierzęca	mieszana
Liczba gospodarstw				
9–20	37	7	5	25
20 50	57	4	7	46
50 100	46	14	2	30
100 i więcej	32	12	6	14
Suma	172	37	20	115

Źródło: opracowanie własne.

W poszczególnych grupach gospodarstw wyodrębniono trzy kierunki produkcji: roślinną, zwierzęcą oraz mieszaną. W gospodarstwach o powierzchni do 100 ha dominowały jednostki o mieszanym kierunku produkcji, w grupie gospodarstw o powierzchni wynoszącej co najmniej 100 ha przeważały natomiast gospodarstwa o produkcji mieszanej lub roślinnej. W produkcji roślinnej dominowała uprawa zbóż, tj. w 129 gospodarstwach uprawiano pszenicę, w 98 żyto, w 131 jęczmień, w 41 owies i w 116 pszenżyto. Uprawą roślin strączkowych

² Badania przeprowadzono w 182 gospodarstwach rolnych w województwie wielkopolskim, jednakże do przeprowadzenia niniejszej analizy część ankiet odrzucono z powodu błędów.

zajmowało się niewielu rolników. W 47 gospodarstwach uprawiano łubin żółty, w 22 łubin wąskolistny, w 21 groch pastewny, w 10 groch jadalny i jedynie w 1 bobik. W produkcji zwierzęcej dominowała hodowla bydła (78 gospodarstw) oraz trzody chlewnej (64 gospodarstwa).

W wyróżnionych grupach gospodarstw scharakteryzowano także zarządzających gospodarstwami, podając ich wiek, wykształcenie oraz płeć (tab. 2).

Tabela 2

Charakterystyka zarządzających badanymi gospodarstwami

Powierzchnia [ha]	Wiek				Wykształcenie			Płeć	
	20–35	35–45	45–55	55–66	z	ś	w	k	m
	Liczba zarządzających								
9–20	7	10	15	5	4	7	26	6	31
20–50	12	15	19	11	7	8	42	7	50
50–100	7	15	17	7	6	6	34	6	40
100 i więcej	1	13	8	10	4	5	23	0	32
Suma	27	53	59	33	21	26	125	19	153

z – zasadnicze, ś – średnie, w – wyższe, k – kobieta, m – mężczyzna

Źródło: opracowanie własne.

W strukturze osób zarządzających badanymi jednostkami istotny był, we wszystkich grupach gospodarstw, udział mężczyzn (100% w grupie największych gospodarstw, 84–88% w pozostałych grupach) oraz osób z wykształceniem wyższym (70–74%). W wyróżnionych grupach gospodarstw większość zarządzających (60–70%) miała od 35 do 54 lat.

Realizowane inwestycje rzeczowe w badanych przedsiębiorstwach rolnych

W niniejszej pracy podjęto próbę określenia zależności między inwestycjami rzeczowymi gospodarstw a ich powierzchnią. W tym celu przedstawiono udział gospodarstw dokonujących inwestycji w poszczególnych grupach gospodarstw określonych przez powierzchnię (tab. 3), zaprezentowano także udział jednostek podejmujących działania inwestycyjne w grupach gospodarstw wyodrębnionych przez wiek, wykształcenie oraz płeć zarządzającego jednostką (tab. 4).

W badanych gospodarstwach rolnych z województwa wielkopolskiego w latach 2009–2011 można zauważyć słabą zależność między podejmowaniem działań inwestycyjnych a powierzchnią gospodarstwa (współczynnik kontyngencji Pearsona wynosił 0,3). W grupie najmniejszych gospodarstw inwestowało tylko

Tabela 3

Inwestycje rzeczowe w badanych gospodarstwach w latach 2009–2011 według powierzchni gospodarstwa

Powierzchnia [ha]	Liczba (udział w %) gospodarstw inwestujących	Średnia wartość nakładów inwestycyjnych w gospodarstwach dokonujących inwestycji [zł]	Średnia wartość nakładów inwestycyjnych we wszystkich gospodarstwach [zł]
9–20	21 (57)	113 900	64 646
20 50	51 (89)	154 646	138 368
50 100	38 (83)	387 391	320 018
100 i więcej	28 (88)	541 756	474 037
Razem	138 (80)	x	x

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 4

Inwestycje rzeczowe w badanych gospodarstwach w latach 2009–2011 według wieku, wykształcenia i płci zarządzającego gospodarstwem

Gospodarstwo	Wiek				Wykształcenie			Płeć	
	20–35	35–45	45–55	55–66	z	ś	w	k	m
	Liczba (udział w %) gospodarstw								
Inwestuje	22 (81)	49 (92)	44 (75)	23 (70)	14 (67)	18 (69)	106 (85)	15 (79)	123 (80)
Nie inwestuje	5 (19)	4 (8)	15 (25)	10 (30)	7 (33)	8 (31)	19 (15)	4 (21)	30 (20)
Razem	27	53	59	33	21	26	125	19	153

z – zasadnicze, ś – średnie, w – wyższe, k – kobieta, m – mężczyzna

Źródło: opracowanie własne.

57% jednostek, w pozostałych grupach od 83 do 89% gospodarstw. Oznacza to, że w większości gospodarstw zarządzający podejmowali działania rozwojowe i nie zamierzali ograniczyć produkcji. Powierzchnia gospodarstwa miała natomiast większy wpływ na wartość dokonywanych inwestycji. Średnia wartość nakładów inwestycyjnych w latach 2009–2011 w największych gospodarstwach była ponad 4,7 razy większa niż w najmniejszych, 3,5 razy większa niż w gospodarstwach z drugiej grupy (20–50 ha) oraz 1,4 razy większa niż w jednostkach z trzeciej grupy (50–100 ha). Na umiarkowaną dodatnią korelację między wartością nakładów inwestycyjnych w jednostkach dokonujących inwestycji a powierzchnią tych jednostek wskazywał także współczynnik korelacji liniowej Pearsona, który wyniósł 0,53.

Nie zaobserwowano zależności między podejmowaniem działań inwestycyjnych a płcią zarządzającego gospodarstwem. Wśród zarządzających gospo-

darstwami w wieku do 35 lat inwestowało 81% osób, a wieku od 35 do 44 lat aż 92%, z kolei wśród osób z grup charakteryzujących się wyższym wiekiem odsetek ten uległ zmniejszeniu. Można także zauważyć większy udział osób inwestujących wśród zarządzających gospodarstwami z wyższym wykształceniem niż ze średnim (o 16 punktów procentowych) czy zawodowym (o 18 punktów procentowych), przy zbliżonym odsetku osób z wyższym wykształceniem we wszystkich grupach gospodarstw o różnej powierzchni. Współczynnik kontyngencji Pearsona wskazywał na bardzo słabą zależność między podejmowaniem działań inwestycyjnych a wykształceniem (0,18) czy też wiekiem zarządzających gospodarstwami (0,22).

Ponieważ istnieje zależność między podejmowaniem działań inwestycyjnych przez zarządzających gospodarstwami a powierzchnią tych jednostek, w szczególności między wartością nakładów inwestycyjnych a powierzchnią gospodarstw, dokonano oceny kierunków inwestowania w gospodarstwach o różnej powierzchni (tab. 5). W badanych gospodarstwach rolnych w latach 2009–2011 najczęściej dokonywano inwestycji w maszyny i urządzenia (60% gospodarstw). Kolejne często podejmowane działania inwestycyjne to inwestycje w budynki (27% gospodarstw), ziemię (25% gospodarstw) oraz środki transportu (21% gospodarstw). Zaobserwowano jednak duże zróżnicowanie udziału gospodarstw inwestujących w wymienione rodzaje inwestycji w zależności od powierzchni gospodarstwa. Udział gospodarstw realizujących inwestycje w maszyny i urządzenia oraz środki transportu w poszczególnych grupach gospodarstw zwiększał się wraz ze wzrostem powierzchni gospodarstw (odpowiednio z 41 do 75% oraz z 5 do 44%). Podobna zależność występowała w przypadku inwestycji w ziemię, przy czym największy procent gospodarstw (37%), które powiększyły

Tabela 5

Rodzaj inwestycji rzeczowych w badanych gospodarstwach według powierzchni gospodarstwa w latach 2009–2011

Inwestycja	Powierzchnia gospodarstwa				Razem
	9–20	20–50	50–100	100 i więcej	
Liczba (udział w %) gospodarstw					
Ziemia	4 (11)	12 (21)	17 (37)	10 (31)	43 (25)
Stado podstawowe	3 (8)	13 (23)	6 (13)	3 (9)	25 (15)
Urządzenia do nawadniania	0 (0)	1 (2)	8 (17)	2 (6)	11 (6)
Maszyny i urządzenia	15 (41)	31 (54)	33 (72)	24 (75)	103 (60)
Środki transportu	2 (5)	11 (19)	9 (20)	14 (44)	36 (21)
Budynki	7 (19)	21 (37)	9 (20)	9 (28)	46 (27)
Linie technologiczne	0 (0)	5 (9)	3 (7)	3 (9)	11 (6)

Źródło: opracowanie własne.

powierzchnię odnotowano w grupie jednostek dużych (50–100 ha), a w grupie gospodarstw małych (9–20 ha) tylko 11% jednostek inwestowało w ziemię.

Wyznaczono także udział nakładów na poszczególne inwestycje w sumie nakładów w danej grupie gospodarstw (tab. 6).

Tabela 6

Struktura nakładów na inwestycje rzeczowe w badanych gospodarstwach według powierzchni gospodarstwa w latach 2009–2011

Inwestycja	Powierzchnia gospodarstwa				Razem
	9–20	20–50	50–100	100 i więcej	
	Udział gospodarstw [%]				
Ziemia	6,35	20,55	21,34	15,98	17,79
Stado podstawowe	1,56	7,19	1,32	0,79	2,26
Urządzenia do nawadniania	0,00	1,27	4,65	1,62	2,46
Maszyny i urządzenia	77,39	38,01	51,22	45,87	47,01
Środki transportu	10,33	11,18	14,09	23,20	16,42
Budynki	4,37	21,17	7,01	11,03	10,99
Linie technologiczne	0,00	0,62	0,36	1,51	3,07

Źródło: opracowanie własne.

Należy zauważyć, że w każdej grupie gospodarstw przeważały nakłady na maszyny i urządzenia, przy czym największe znaczenie miały w gospodarstwach najmniejszych. Istotny był także udział wydatków na środki transportu, ziemię i budynki. Należy dodać, że udział wydatków w najmniejszych gospodarstwach na ziemię i budynki był znacznie mniejszy niż w pozostałych grupach.

Planowane inwestycje rzeczowe w badanych przedsiębiorstwach rolnych

W badanych gospodarstwach zarządzający tymi jednostkami podali także informacje o planowanych inwestycjach rzeczowych w latach 2012–2015 (tab. 7 i 8).

Największy procent gospodarstw deklarował inwestycje w grupach obejmujących duże gospodarstwa (trzeciej i czwartej), a najmniejszy w grupie pierwszej badanych jednostek. W stosunku do liczby gospodarstw, które zrealizowały już inwestycje w latach 2009–2011, zwiększyła się liczba gospodarstw planujących inwestycje w grupie pierwszej i trzeciej, znacznie zmniejszyła natomiast w grupie drugiej.

Tabela 7

Planowane inwestycje rzeczowe w badanych gospodarstwach w latach 2012–2015 według powierzchni gospodarstwa

Wyszczególnienie	Powierzchnia gospodarstwa				Razem
	9–20	20–50	50–100	100 i więcej	
Liczba (udział w %) gospodarstw planujących inwestycje	24 (65)	43 (75)	42 (91)	28 (88)	137 (80)

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 8

Rodzaj planowanych inwestycji rzeczowych w badanych gospodarstwach według powierzchni gospodarstwa w latach 2012–2015

Inwestycja	Powierzchnia gospodarstwa				Razem
	9–20	20–50	50–100	100 i więcej	
	Liczba (udział w %) gospodarstw				
Ziemia	6 (16)	14 (25)	16 (35)	16 (50)	52 (30)
Stado podstawowe	5 (14)	9 (16)	5 (11)	2 (6)	21 (12)
Urządzenia do nawadniania	1 (3)	0 (0)	2 (4)	1 (3)	4 (2)
Maszyny i urządzenia	14 (38)	21 (37)	25 (54)	15 (47)	75 (44)
Środki transportu	0 (0)	8 (14)	10 (22)	5 (16)	23 (13)
Budynki	8 (22)	19 (33)	18 (39)	7 (22)	52 (30)
Linie technologiczne	0 (0)	2 (4)	3 (7)	2 (6)	7 (4)

Źródło: opracowanie własne.

Najczęściej planowane kierunki inwestycji we wszystkich grupach gospodarstw były zbieżne z kierunkami inwestycji już realizowanych w latach 2009–2011. Największy odsetek gospodarstw w każdej z trzech grup obejmujących gospodarstwa do 100 ha zamierza inwestować w maszyny i urządzenia, z kolei w grupie gospodarstw o powierzchni co najmniej 100 ha – w ziemię. Odsetek jednostek inwestujących w maszyny i urządzenia zmniejszył się szczególnie w grupach gospodarstw o powierzchni wynoszącej co najmniej 20 ha w stosunku do odsetka gospodarstw, które już dokonały inwestycji w maszyny i urządzenia w latach 2009–2011. Może to oznaczać, że gospodarstwa te są już dobrze wyposażone w maszyny i urządzenia wykorzystywane w produkcji i w kolejnych latach zamierzają inwestować w ziemię lub budynki. Należy zwrócić uwagę także na stosunkowo duży spadek planowanych inwestycji w stado podstawowe w gospodarstwach o powierzchni 20–50 ha, co wpłynęło na zmniejszenie się odsetka gospodarstw planujących inwestycje w tej grupie.

Podsumowanie

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że w gospodarstwach rolnych w województwie wielkopolskim w latach 2009–2011 najmniejszy był udział gospodarstw dokonujących inwestycji rzeczowych (57%) w grupie gospodarstwach o powierzchni 9–20 ha, w pozostałych grupach obejmujących większe jednostki udział ten był znacznie większy (83–89%). Nakłady inwestycyjne były kierowane w pierwszej kolejności na maszyny i urządzenia niezależnie od powierzchni gospodarstw. W ujęciu wartościowym także przeważały nakłady na maszyny i urządzenia w każdej grupie obszarowej gospodarstw, przy czym największy procent nakładów na ten rodzaj inwestycji przeznaczowały gospodarstwa małe (9–20 ha). Zróżnicowany był jednak udział gospodarstw inwestujących oraz struktura nakładów inwestycyjnych w poszczególnych grupach obszarowych gospodarstw. Ustalono także, że płeć zarządzającego gospodarstwem nie wpływała na podjęcie decyzji o inwestycji, ale większy odsetek gospodarstw podejmujących działania inwestycyjne był wśród gospodarstw zarządzanych przez osoby z wyższym wykształceniem oraz osoby w wieku od 35 do 54 lat.

W większości gospodarstw planowano inwestycje w latach 2012–2105. W stosunku do liczby gospodarstw, które realizowały już inwestycje w latach 2009–2011, zwiększyła się liczba gospodarstw planujących inwestycje w grupie gospodarstw o powierzchni 9–20 ha i 50–100 ha, z kolei znacznie zmniejszyła się w gospodarstwach o powierzchni 20–50 ha. Najczęściej planowano inwestycje w maszyny i urządzenia w gospodarstwach o powierzchni do 100 ha, w największych jednostkach pierwszym kierunkiem inwestycji była natomiast ziemia. Odsetek jednostek inwestujących w maszyny i urządzenia zmniejszył się znacznie w gospodarstwach o powierzchni wynoszącej co najmniej 20 ha w stosunku do odsetka gospodarstw, które inwestowały w maszyny i urządzenia w latach 2009–2011. Może to oznaczyć, że gospodarstwa te są już dobrze wyposażone w maszyny i urządzenia wykorzystywane w produkcji.

Literatura

- GAWRON H.: *Ocena efektywności inwestycji*, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 1997.
- GOŁĘBIEWSKA B.: *Kierunki podejmowanych działań inwestycyjnych w gospodarstwach rolniczych o zróżnicowanych powiązaniach z otoczeniem*, Roczniki Nauk Rolniczych, Seria G, t. 97, z. 4, 2010.
- JAJUGA K., JAJUGA T.: *Inwestycje*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1996.
- JANIK W., PAŹDZIÓR A.: *Zarządzanie finansami spółki kapitałowej*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2010.

- KARWAT-WOŹNIAK B.: *Gospodarstwa rozwojowe w procesach dostosowawczych do gospodarki rynkowej*, Studia i Monografie, Wydawnictwo IERiGŻ-PIB, Warszawa 2005.
- KUCZOWIC K., KUCZOWIC J., MICHALEWSKI M.: *Decyzje inwestycyjne*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2001.
- KUSZ D.: *Inwestycje rzeczowe w wybranych gospodarstwach rolniczych Podkarpacia*, Roczniki Naukowe SERiA, t. X, z. 3, 2008.
- Rocznik Statystyczny Rolnictwa, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2011.
- Rocznik Statystyczny Rolnictwa, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2012.
- RÓŻAŃSKI J. (red.): *Inwestycje rzeczowe i kapitałowe*, Difin, Warszawa 2006.
- WÓJCICKI Z., KUREK J.: *Nakłady inwestycyjne w rozwojowych gospodarstwach rodzinnych*, Problemy Inżynierii Rolniczej, nr 4, 2011.
- ZIĘTARA W.: *Wewnętrzne uwarunkowania rozwoju polskiego rolnictwa*, Roczniki Nauk Rolniczych, Seria G, t. 94, z. 2, 2008.
- ZIÓŁKOWSKA J.: *Metody oceny efektywności projektów inwestycyjnych w agrobiznesie*, Studia i Monografie, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2006.

Tangible investments on farms in Wielkopolskie voivodship in 2009–2011

Abstract

In Poland in recent years can be observed regional differences in investment activity among farmers. The largest capital expenditures in 2009–2011 were recorded in Mazowieckie and Wielkopolskie voivodships. Thus the aim of this study is to try to characterize the tangible investments among agricultural holdings in Wielkopolskie voivodship in 2009–2011. Results of this study indicate that the expenditures in farms were directed in the first instance on machinery and equipment, regardless of the area of farms. In terms of value as well, dominated spending on machinery and equipment in each group of farms, with the highest percentage of expenditure on this type of investment allocate small farms (9–20 ha).

